

Παρ, 10/09/2015 - 01:25

Η πικρή ζωή και ο γλυκός θάνατος

Το σκεφτόμουν συχνά τους τελευταίους μήνες: μια μέρα θα διαβάσω ότι πέθανε ο Μανκέλ. Έτσι, ξαφνικά, όπως όταν άκουσα ένα πρωί στο δρόμο ότι πέθανε ο Χίτσενς και μου ξέφυγε μια κραυγή. Και οι δύο είχαν προετοιμάσει με σειρά κειμένων τους τον κόσμο για τον επικείμενο θάνατό τους. Και για τους δύο, όταν έμαθα ότι επήλθε το μοιραίο, ένιωσα σαν να είχα χάσει δικούς μου ανθρώπους.

Ο Χένινγκ Μανκέλ έλεγε πως δεν φοβόταν τον θάνατο. Φοβόταν την αιωνιότητα του θανάτου. «Πώς να αντέξεις τη σκέψη ότι θα είσαι νεκρός για ένα εκατομμύριο χρόνια;» είπε σε μια συνέντευξή του. Στις 8 Ιανουαρίου του 2014, όταν έμαθε ότι δεν πάσχει από δισκοπάθεια αλλά από καρκίνο, ένιωσε τη γη να χάνεται κάτω από τα πόδια του. Ύστερα αποφάσισε να αντιδράσει κι έγραψε το αυτοβιογραφικό βιβλίο «Κινούμενη άμμος». Τέσσερις μήνες αργότερα, πληροφορήθηκε ότι η χημειοθεραπεία στην οποία είχε υποβληθεί είχε πετύχει, αλλά ο ίδιος δεν είχε θεραπευτεί. Έγραψε τότε ότι περίμενε «νέες στιγμές χάριτος», γιατί αλλιώς η ζωή

του δεν θα είχε νόημα. Υπολόγιζε να ζήσει άλλα πέντε με δέκα χρόνια, σχεδίαζε τα κείμενα που θα έγραφε, τα ταξίδια που θα έκανε στη Μοζαμβίκη. Αλλά στη θρησκευτική τελετή με θέμα την ανησυχία που πραγματοποιήθηκε στα τέλη Σεπτεμβρίου στη δυτική ακτή της Σουηδίας δεν πήγε. Ήταν ήδη πολύ αδύναμος, λειτουργούσε μόνο δύο ώρες την ημέρα. Και ήθελε να τις αφιερώνει στο γράψιμο.

Δύο λέξεις στοίχειωναν τον Μανκέλ: η αλληλεγγύη και ο χρόνος. Η πρώτη είχε σχέση με τους άλλους, η δεύτερη με τον εαυτό του. Δούλεψε στη Μοζαμβίκη, κατήγγειλε τον πόλεμο του Βιετνάμ, συμπαραστάθηκε στους Παλαιστίνιους, διαδήλωσε κατά του Απαρτχάιντ, καταδίκασε την ξενοφοβία στη χώρα του, αγόρασε μια νορβηγική αριστερή εφημερίδα για να τη σώσει, έγραψε για τις κοινωνικές ανισότητες. Κι όλο κοίταζε πίσω κι αναρωτιόταν αν τα έκανε σκατά. Όταν έφτανε κοντά στο τέλος, το συμπέρασμά του ήταν πως καλά τα πήγε. Ο απολογισμός ήταν θετικός. Σπουδαία υπόθεση.

«Ήρθα στον κόσμο για να διηγούμαι ιστορίες», είπε τον Μάρτιο του 2003 σε μια άλλη συνέντευξή του. «Θα πεθάνω την ημέρα που δεν θα μπορώ πια να το κάνω. Η ζωή και το γράψιμο είναι ένα». Κάτι αντίστοιχο λέει η Βρετανίδα συγγραφέας Τζένι Ντίσκι, που μάλλον θα είναι η επόμενη στη σειρά — πάσχει κι αυτή από μη εγχειρήσιμο καρκίνο και δεν της έχουν δώσει πολλές ελπίδες. «Πριν από πολύ καιρό συμπέρανα ότι δεν είχε νόημα η ζωή μου αν δεν γινόμουν συγγραφέας», γράφει στο τελευταίο της κείμενο στο *London Review of Books*, το δέκατο τέταρτο στη σειρά, που κάποια στιγμή, ίσως μετά θάνατον, θα ενταχθεί στην αυτοβιογραφία της. Αναζητήστε αυτά τα κείμενα και διαβάστε τα: θα γίνετε σοφότεροι άνθρωποι.

Γιατί, όπως λένε, τα βιβλία χρησιμεύουν για ένα μόνο πράγμα: για να μας σώσουν τη ζωή. Αν όμως το διάβασμα μας βοηθά να καταλάβουμε τη ζωή, ίσως το γράψιμο μας βοηθά να γλυκάνουμε τον θάνατο.

Μιχάλης Μητσός

